

קרב בדרך אל הסואץ: ג'יפים עם תול"רים שדהרו לפני הטור המשוריין

כי ישנן עובדות יסודיות, אשר שום מלחמה ושום נצחון אינם יכולים לשנותן: יש מאה מיליון ערבים בעולם. רמתם תעלה בהדרגה, יחד עם רמת כל הארצות הבלתי-מפותחות. **ישראל שוכנת בלב העולם הערבי. יהיו גבולותיה אשר יהיו — מצב גיאוגרפי יסודי זה לא ישתנה.** מיצוה לאומית עליונה היא ליצור מסגרת של חיים משותפת, שתבטיח את קיומה, עצמאותה, בטחונה והתפתחותה של ישראל בתוך המרחב. מסגרת זו אינה יכולה לבוא באמצעות שלום-שלישית. הוא אינו יכול להיות תוצאה של תכתיב. **יש ליצור ריקמה חדשה של יחסים. זוהי מלאכת השלום האמיתית.**

סיכוח עזה והגדה המערבית

ישנו רעיון הנראה כפתרון פשוט ומוחלט של כל הבעיות. הוא מושמע עתה, והוא יושמע בקול יותר ויותר רם בימים הקרובים. **הרעיון של סיפוח כל אזורי-הכיבוש למדינת-ישראל, והפיכת היושבים בהם לאזרחי-ישראל.** זהו רעיון מפתח מאד. הוא מבוסס על עיקרון שלמות הארץ, המורש עמוק בלב כולנו. נניח לרגע כי ישראל תוכל להשיג זאת, מבחינת כוחה לעמוד מול לחצים בינלאומיים. האם זהו פתרון רצוי? **הבה ונבחין, לגבינו, בין שתי מגמות שונות מאד, המתעטפים באותה איצטלה.** רעיון זה יכול להיות פרי של צביעות מתחסדת, הבאה להסתיר כוונות שונות לגמרי, והוא יכול להיות פרי שאיפה כנה לפתרון של ממש. הוא יכול להיות צבוע, אם כוונתו האמיתית היא לצרף לישראל שטחים ריקים. אם הכוונה היא לגרש את הערבים משטחים אלה, או להפכם למיעוט מדוכא וחסר-זכויות, בדומה לכרשים בדרום-אפריקה. כזה הוא בפי הפאשיסטים למיניהם, היוצאים בימים אלה מחוריהם, והמנופפים בדגלונים שונים ומשונים. **אלה אינם חולמים על מדינה שיש בה 2.5 מיליון עיכרים ו-1.5 מיליון ערבים.** נפשם סולדת מרעיון של מדינה דו-לאומית כזאת. בחודשים האחרונים מתנהלת בארץ תעמולת-זוועה, בעיקר בפי אנשי רפ"י, בדבר הריבוי הפנטסטי של ערביי ישראל. עשו חשבון כי בשנה פלוגית יהיו ערביי ישראל בלבד רוב בישראל — וזה בלי הבאתו של אף ערבי אחד מחוץ לגבולות הישנים של ישראל. **האם המפיצים סיוט זה מוכנים לכונן מדינה שבה יהיו הערבים כבר מחר שלוש שמיניות של האוכלוסיה — ועשויים להיות בה תוך שנים לא-רבות רוב מוחלט?**

יש, כמובן, חוגים אחרים, המוכנים לכך. אותם המעלים את עקרון שלמות-הארץ מעל לעקרונות של רוב עיברי יציב בישראל. אלה מוכנים באמת להשאיר בארץ את כל יושביה, לתת להם אזרחות שלמה ושחיי-זכויות. **אך מסופקני אם זהו רעיון מעשי וחיובי כנסיונות של היום.** אפשר היה לחשוב על כך ב-1957, כשדובר רק על רצועת עזה. צירוף הרצועה, יחד עם 350 אלף התושבים והפליטים שישבו בה, למדינת ישראל — נראתה אז לרבים כפתרון סביר. אך עתה מדובר על הארץ כולה. בתנאים הנפשיים והפוליטיים הקיימים, ספק אם עיכרים וערבים יוכלו לשבת בה מחר, ביחס מיספרי של כמעט-שוויון. במסגרת של מדינה אחת ואיחודית. הקשיים יהיו עצומים. נדמה לי כי נסיון כה נועז הוא מעבר לסיכון הסביר שמתר לעם להעמיס על עצמו. **המצב יהיה קצת שונה אם יתברר כי בעת הכיבוש, ומייד לאחריו, ברחו מן הארץ הרבה מאות-אלפי תושבים.** אבל איחוד הארץ, תוך השארת כורחים אלה בחוץ — לא תפתור שום דבר. בעיית הפליטים תישאר, שינאת הערבים תגבר, פחד הערבים מפנינו תרקיע שחקים — ושום שלום של ממש לא יצמח באחירה כזאת. **נצטרך לחיות אז על חרבנו, במדינה גדולה הרבה יותר, בגבולות נרחבים יותר — אך תוך ודאות גמורה כי מעגלי-הקסמים יימשך, וכי עלינו להתכונן למיכוב הרביעי.** פדרציה של ארץ-ישראל

פדרציה של ארץ-ישראל

פתרון היחיד שנואה לי סביר הוא זה הכלול במכתב ששיגרתי השבוע לראש הממשלה, מר לוי אשכול (ראה מסגרת).

חיילים אלה מבינים את המילה „שלום“ כפשוטו — מצב של רוגע, ללא מלחמות, ללא שפיכת-דמים וללא איום בשפיכת-דמים, מצב ללא מצור וחרם, מצב שבו נוכל לחיות את חיינו כדרכנו, ללא הפרעה. אבל במציאות הפוליטית יכולים להיות למושגי „שלום“ שני מובנים שונים לגמרי. על כך אנחנו חייבים לעמוד עוד לפני שנצמד את הצעד הראשון במחשבתנו. ישנו שלום המוטל על יריב מוכה בכוח הנשק. שלום שקוראים לו „תכתיב“. שלום שתנאיו נקבעים על-ידי המנצח, המבקש להשיג את מירב היתרונות הניתנים להשגה בנסיבות-הנתונות. **זהו הסוג האחר.**

וישנו שלום הנובע מהסכמה. שלום שאינו כפוי על המנוצח ככוח בלבד, אלא שהמנוצח מוכן ומסוגל לחיות עימו, מפני שאינו פוגע בכבודו ובזכויותיו הסבירות. שלום המעיד על גדולתו של המנצח, המבין כי יצטרך לחיות מחר בצידו של המנוצח — כי ההבדל בין מנצח ומנוצח, פרי ההכרעה הצבאית, הוא יסוד זמני מאד בהיסטוריה האנושית. **זהו הסוג השני.** הסוג הראשון אינו פותר שום בעיות. הוא מגציח אותם. הסוג השני משתדל לרדת לעמקותן של הבעיות, למצוא להם פתרונות שיחזיקו מעמד במציאות שלאחר-המלחמה.

בתולדות העולם, הסוג הראשון הוא שכיח לאין שיעור יותר מאשר הסוג השני. זהו אחד האסונות של הטבע האנושי. כי במלחמה מגיעים — בהכרח — לשיאם כל היצרים היסודיים של שינאה ותאוות-נקם. כל נצחון צבאי קנה במחיר יקר של דם ודמעות. בכל מלחמה יש מעשי-זוועה, הפוצעים את נשמת העמים. בכל מלחמה מושמעים דבריר-הב ואיומים, היוצרים מי שקע עמוק של רוגע בצד השני. משום כך עומד מול כל המנצח פיתוי אדיר להשפיל את היריב המוכה, לנקום בו את נקמת הקרבנות, להטיל עליו עונש, לתקוע לתוך גרונו את איומיו. רוב רובם של המנצחים בכל הזמנים לא עמדו בפיתוי זה. לכן הולידה כמעט כל מלחמה — מלחמה נוספת. כי אין דבר מסוכן יותר בעולם מאשר עם מושפל, הזומם למחוק את זכר מפלתו, והמוכן להקדיש לכך את כל מחשבתו ומרצו במשך דור ודורות. ואילו השלום מן הסוג השני הוא נדיר — ומעטים המדינאים שהצליחו לשכנע את עצמם ואת עמיהם ללכת בדרך זו. שמותייהם רשומים באותיות של זהב בספר תולדות העמים. **מי יתן ויקומו לנו עתה מנהיגים כאלה — וכי לעם הזה יהיה הכוח הנפשי לנטוע זרע של שלום-יאמת בארמה שרוותה ברם.**

שלום של תכתיב

רגע זה רחפת ארצנו הציעה כאילו שלום מוכתב יבטיח את פירות הנצחון הזה. וזהו אשליה. **יתכן שיש עתה כוחנו להכתיב כמעט כל שלום.** אבל שלום כזה לא יפתור את הבעיות. הוא פשוט לא יהיה — שלום. יכולים אנחנו להגיד לאויבינו המנוצחים, ולעולם כולו: **לא נסוג מן השטחים שכבשנו, אלא אם כן יחתמו כל שכנינו על הסכמי-שלום רשמיים עימנו.** **בהסכמי-השלום עם מצרים ייאסר על הצד השני להחזיק כוחות צבאיים גדולים ממורח תעלה, ויובטח חופש-השיט לספינות ישראל בתעלה ובמיצרי-טיראן.** **בהסכמי-השלום עם ירדן ייושר הגבול המתפלת, תצורף ירושלים העתיקה לישראל, וייאסר על ירדן להחזיק כוחות-צבא ממערב לירדן.** **בהסכמי-השלום עם סוריה תפורז הרמה הסורית.** **בכל ההסכמים ייקבעו יחסים רשמיים בין ישראל ומדינת ערב. ייאסר החרם הערבי.** נניח שנאמר כך. נניח שיש בכוחנו להכתיב תנאים כאלה, וכי אמנם ייחתמו הסכמים כאלה. מה זה ישנה? **זה ישנה הרבה מאד לגבי בטחוננו השוטף.** זה יקר לאין-שיעור את מצבנו, לעומת המצב שמלפני חודש. **אך זה לא ישנה את מהות יחסי ישראל-ערב.** הסכמי-השלום לא יהיו אלא הסכמי שביתת-נשק מוסחית. אמנם — בתנאים נוחים הרבה יותר מקודמיהם. אך זהו עניין של כמות, לא של איכות. השינאה הערבית לישראל תישאר. אולי עוד תתעמק. התנועה הלאומית הערבית — תנועה השואפת לאיחוד, להבלטת הישות הלאומית, לשיחרור מעול זרים — לא תיעלם, היא קומה לעבר-אל-נאצר, והיא תישאר זמן רב אחרי שיירד סופית מן הפרק. ההתנגשות ההיסטורית בינה לבין תנועת-התחייה הערבית לא תתחלל מעצמה. בעיית הפליטים לא תיעלם. לא ייעלם העם הפלסטיני, החודר הכרה לאומית משלו. אלף ואחת הגבעות האחרונות, התלויות ועומדות בין ישראל ושכנותיה, לא ייעלמו. השלום המוכתב עשוי להסתיר אותן זמנית. הוא יטאטא אותן אל מתחת לשטיח ערבי עבה. **אבל קמה תישארה שם. וכיום מן היום. במוקדם או במאוחר, הן יתגלו מחדש — ואין איש יכול להינבא באילו צורות אימתניות חדשות.**